

A magyar művelődés és kereszténység

IV. Hungarológiai Kongresszus, Róma-Nápoly, 1996. szeptember 9-15.

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, a római La Sapienza Egyetem és a nápolyi egyetem Keleti Intézete szervezésében az Örök Város és a magyar emlékhelyekben is oly gazdag Nápoly várta a világ hungarológusait, helyet adva a Társaság 4. alkalommal megrendezett világtalálkozójának.

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság 1978 óta fogja össze azt a filológiai munkát, amelyet 36 ország magyar és nem magyar tudósai végeznek a magyar történelem, a művelődés-, irodalom-, zene- és képzőművészetek története, a nyelvészet, a néprajz és a folklór területein.

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság tagsága elsősorban a felsőoktatásban és a különböző kutatóintézetekben dolgozó kutatókból verbuválódik. Eredeti célkitűzése az volt, hogy politikailag megosztott világban, a politika szétzillesztette szakmai közösségekben olyan szakmai fórumot teremtsen, ahol világnézettől és pártállástól függetlenül beszélő viszonyba lehet kerülni egymással. Emellett fontos dolog volt annak az információrendszernek a megteremtése is, amely biztosítja hogy pl. egy ausztráliai tudóshoz eljusson a magyarországi kutatások eredménye, s viszont a távoli országokban dolgozó kutatók teljesítménye a hazai tudomány eredményeinek tükrében is megnézhesse magát.

A Társaság első világtalálkozása 1981-ben volt Budapesten, témája politika-semleges „A magyar vers”. A másodikat Bécsben rendezték 1986-ban „A magyar nyelv és kultúra a Duna völgyében” címmel. A szegedi kongresszusnak a „Régi és új peregrináció” volt a témája (1991), és itt határozta el a közgyűlés, hogy 1996-ban, a

Millecentenárium évében Rómában és Nápolyban rendezik meg a világtalálkozót.

Akkor nem a mostani kultúrpolitikai légkör uralkodott, s ezért a Társaság fontosnak tartotta programismertetőjében hangsúlyozni: *„1996-ban, amikor Magyarországon a Honfoglalás 1100-ik évfordulóját ünneplik, megjósolhatóan számos konferencián találkozunk a magyarság múltját vallatók; a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság Itáliába invitálja tagságát, s a csatlakozni kívánó szakembereket. Tekintsük ezt szimbolikus gesztusnak. A Társaság hangsúlyozni kívánja azt, hogy a magyarkodást, az értelmetlen nemzetieskedést visszautasítva, szakszerűen, filológiai felkészültséggel is fel lehet, és meg kell mutatni azt a sokoldalú kötődést, amely a magyar művelődés és kereszténység történetét összefűzi. A világtalálkozó előadásai a kereszténység mindhárom nagy ágazatával (Bizánc, Róma, protestantizmus) foglalkoznak majd, de a megfogalmazott cél: az Európához, a nyugati kereszténységhez való kötöttségünk tudatosítása s a nem magyarokkal való megismertetése.”*

A célkitűzés valóra vált, s a számos kísérlet ellenére, amelyek a Kongresszus létrejöttét igyekeztek megakadályozni, sikerült 580 szakembernek találkozni, s a 450 előadás-ajánlatból az előkészítő bizottság ki tudott választani 222 olyat, amely végül bemutatásra került.

A római és a nápolyi plenáris ülések mellett nyolc szekcióra bontva hangzottak el az előadások.

Az első szekcióban úgynevezett semiplenáris, idegen nyelvű előadásokat csoportosítottak a szervezők azért, hogy a magyarul nem tudó, de a magyar témákkal érintőlegesen foglalkozó tudósok a magyarországi

kutatási eredményekkel is megismerkedhes-
senek, és viszont, az ő előadásaikon vitázva a
magyar szakemberek az általuk esetleg job-
ban ismert témát más, idegen szemszögből
végiggondolhassák. E szekciónak elsősorban
általános művelődéstörténeti tematikája volt,
a honfoglalástól a napjainkig terjedő idő-
körben, de elhangzottak kifejezetten nyelv-
történeti, vagy a kortárs irodalmat értékelő
előadások is.

A második szekció a XI–XVIII. század
magyar művelődéstörténetét taglalta 6 ülés-
napon. Miután ebben az időszakban meg-
lehetősen problematikus irodalomtörténetről
beszélni, a különböző diszciplínákban (nyelv-
észtet, történelem, zenetörténet, irodalom
stb.) gyakorlott kutatók a szokott jó hangu-
latban tudták egymás kutatási eredményeit
vitatni. Sajnos, ez a hagyomány – több szak-
ma együttes ülészekai – kihálóban van, s iga-
zából senki sem tudja okát adni, hogy miért.

A harmadik szekció volt a legnépesebb:
a XIX–XX. század került terítékre, elsősorban
irodalomtörténeti szempontból. A közel 80
előadás az irodalomtudomány valamennyi
részt területét érintette, s ezúttal az irodalom-
történet sem szorult perifériára. Egyes nagy
életművek külön 3-5 előadás témáját adták.
Ilyen volt Kölcsey, Ady, Reményik Sándor,
József Artula, Radnóti, Mészöly Miklós vagy
Piliszkó János. Egyes nagy világirodalmi
művek magyarországi recepciója is ebben a
szekcióban került megvitatásra.

A negyedik szekció a nyelvészeké volt, a
korai szövegemlékek vizsgálatán túl szó volt a
névadási szokások keresztény hagyományáról,
az anyanyelv és a különböző felekezeti moz-
galmak viszonyáról.

Az ötödik, legkisebb szekcióban a ka-
tolikus művelődési intézmények modern kori
története, mint a művelődéstörténet fontos
része került a viták középpontjába.

A vallási néprajz és folklórisztika műve-
lői számára a kongresszus fő témája igazán

komoly lehetőséget adott ahhoz, hogy a leg-
újabb kutatási eredményekkel a nemzetközi
porondon is szerepelhessenek. A 21 ilyen
irányú előadás az elvárásoknak megfelelően
komoly érdeklődést keltett.

A hetedik szekció meglehetősen vegyes
tematikát ölelt fel: a társadalomtörténet, a
kutatástörténet, a magyar–keresztény identi-
tás tudat, illetve a kisebbségi lét problémái
kerültek itt elő.

Az utolsó, a nyolcadik szekció a könyv-
tárak, az olvasás, illetve a könyvkiadás tükré-
ben vizsgálta azokat az összefüggéseket,
amelyek a magyar kultúrának a nyugati ke-
reszténységhez való kötődését mutatják.

Sokan, sokféleképpen teszik fel a kér-
dést: mi értelme van annak, hogy emberek
nem is kis csoportja elvonul egy idegen or-
szágba, ahol a magyar témákról vitatkozik?
Túl azonban azon, hogy az idegen környe-
zetben s ez esetben a kereszténység fővá-
rosában a szaktudósok igyekeznek úgy be-
mutatni a munkájuk eredményét, hogy az a
nem magyarok számára is érdekes legyen, de
túl azon is, hogy az aktív párbeszéd a magyar
és nem magyar, magyarországi és külföldi
szakemberek között ismét lendületet kapott,
egy ekkora rendezvény azon hungarológiai
műhely munkájának ad súlyt, ahol ezt meg-
rendezik. Az olasz államelnök a magyarral,
néhány miniszter társaságában a római La
Sapienza Egyetem Magyar Tanszéke szerve-
zésében találkozott az egyetemen, és az olasz
tudományos élet vezető egyéniségei ezúttal a
hungarológia kapcsán találkoztak a magyar,
vagy nem magyar kollégáikkal. Kifejezi ez a
találkozó továbbá azt, hogy az olasz–magyar
kulturális kapcsolatok a magyar művelődés
szempontjából meghatározó érvényűek vol-
tak az elmúlt 1100 év folyamán, és ennek
jellegét, most Rómában és Nápolyban a 36
országból érkezett tudósok közül 222-en
taglalták.

Monok István